

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ מקץ, אדר"ח טבת, שבת חנוכה, ה'תשל"ה

יוצא לאור לש"פ מקץ, אדר"ח טבת, שבת חנוכה, ה'תשפ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

אבינו הרה"ח הרה"י ר' יהושע ע"ה

ב"ר מרדכי שמואל ע"ה

נלבי"ע ב' טבת, זאת חנוכה, ה'תשע"ה

אמנו מרת רחל לאה ע"ה

בת הרה"ח הרה"י ר' דוד ע"ה

נלבי"ע ערב ש"ק פרי עקב, בעלות המנחה

כ"א מנחם-אב, ה'תשס"ה

מונדשיין

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתם

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

סימן א', ס"ק מו. ובספר מאסף לכל המחנות, שו"ע או"ח סכ"ה, ס"ק יב). ועל פי הודעת רז"ל אשר תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה כו', הרי ילך מחיל אל חיל להודיע יותר על דבר חסידות חב"ד מנהגי והדרכותי. וידוע מדברי כ"ק אדמו"ר הזקן מייסד תורת החב"ד בעל התניא והשלחן ערוך, שחסידות חב"ד הוא ענין הנוגע לכל בני ישראל, ובימינו אלה בעקבתא דמשיחא הרי מוכרח גילוי פנימיות התורה דבי יפקון ישראל מגלותא ברחמין. בברכה.

ב

בי"ה, יו"ד כסלו תשי"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"י ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' כסלו, הנה גם בעצמו כותב שהמיחוישים שלו הם מצד הניערווין, ויה"ר שגם זה יעבור בקרוב ממש, ובפרט עפ"י המבואר — בחסידות, ומיוסד על מאמר הזהר הידוע — שהמוח שליט על הלב בטבעו ותולדתו. וביחוד שהרי צריך לנצל כל כחותיו בקשר עם ימי יט' כסלו וחנוכה הבע"ל, ניצול להפצת המעינות ועניני חסידות בכלל. והשי"ת יצליחו בתוך כל אנ"ש שיחיו לבשר טובות ידיעות מפורטות מאופן פעולתו בזה.

המחכה לבשו"ט מתוך בריאות והרחבת הדעת

מ. שניאורסאהן

אסיפת דינים, מערכת חזקה במצוה, סימן א', ס"ק מו: כך ו ארעא, א ואילך. ועל פי הודעת רז"ל .. אין להם מנוחה .. ילך מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. ברכות ומו"ק בסופן. מדברי כ"ק אדמו"ר הזקן .. שחסידות חב"ד .. לכל בני ישראל: ראה אג"ק ח"ח אגרת ברעח (ס"ע לה); ח"ז אגרת ויעדר, ובהנסמן בהערות שם. ח"ח אגרת ויתשעה. ח"ט אגרת ז'שב (בשולי האגרת). ז'שפא. ח"ג אגרת ח'תשכד, ובהנסמן בהערות שם. וראה גם אג"ק ח"ל אגרת י'שמא, ובהנסמן שם. ובכ"מ.
דבי יפקון ישראל מגלותא ברחמין: זח"ג קכד, ב (ברע"מ). הובא ונתבאר בתניא אג"ק סכ"ו.

ב

מצילום האגרת.

המבואר — בחסידות .. מאמר הזהר .. שהמוח שליט על הלב בטבעו ותולדתו: ראה זח"ג רכד, א (ברע"מ). תניא פ"ב (יז, רע"א). פ"ז (כג, א). ובכ"מ.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ מקץ, אדר"ח טבת, שבת חנוכה הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק מהתוועדות מקץ, אדר"ח טבת, שבת חנוכה ה'תשל"ה, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ערב חנוכה, ה'תשפ"ב,
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר ז"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5782 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס
CH Shipping & Copy Center
478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203
(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

"בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו – דרך הקודש יקרא לה" – ונלכה באורחותיו¹⁰⁰, באופן ש"פוצו מעינותיך חוצה"¹⁰¹,

וע"י העבודה בזה עתה, בסיום זמן הגלות – באים לתכלית השלימות בזה שתהי' לעתיד לבוא, שאז יהי' החיבור של תכלית ה"מעין" עם תכלית ה"חוצה", באופן שתכלית האחדות תתגלה בתכלית הריבוי¹⁰², בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו.

* * *

יג. מאמר (כעין שיחה) ד"ה רני ושמחי בת ציון.

* * *

100) אגה"ק סכ"ז (קמו, סע"א). אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. ובכ"מ).
101) משלי ה, טז. וראה תענית שם. 102) ראה גם תו"ח נח ע, ב ואילך.

הוספה

א

בי"ה, ג' שבט, ה'תשי"ג
ברוקלין, נ.י.

כבוד הרה"ג והרה"ח המהולל והנעלה, ווי"ח
אי"א חו"נ איש המעלה, בעל מדות תרומיות וכו'
מוהר"ר רפאל שליט"א עבו

שלום וברכה!

בעתו קבלתי אגרתו, ונהייתי לקרות בה כי השתתף בהתועדות די"ט כסלו ובסעודת מצוה ונהנה מהדברי תורה דענינא דיומא. והנני מקוה כי אין זאת אלא התחלה, וכפסק חז"ל אשר בענינים דקדושה צריך להיות מעלין בקודש כו' (שלדעת כמה פוסקים הוא מדאורייתא, ויעויין הדיעות בזה בשדה חמד, כללים, מערכת המס, כלל קצ"ד; אסיפת דינים, מערכת חזקה במצוה,

א

וכפסק חז"ל... מעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.
שלדעת כמה פוסקים הוא מדאורייתא: ראה גם אג"ק ח"ה אגרת איתקנו. ח"ז אגרת איתקסח.
חל"ב אגרת יב"ק הערה ד"ה להעלות בקודש. לקו"ש ח"כ ע' 210 הערה 23. ובכ"מ.
בשדה חמד, כללים, מערכת המס, כלל קצ"ד: כך ג תקנד, א ואילך.

בס"ד. שיחת ש"פ מקץ, אדר"ח טבת, שבת חנוכה, ה'תשל"ה.

בלתי מוגה

א. ביום הש"ק זה ישנם ג' ענינים: שבת, ר"ח וחנוכה –
שפגישתם ביחד היא בודאי בהשגחה פרטית,

– במכ"ש מתורת הבעש"ט¹ אודות כללות הענין דהשגחה פרטית שישנו בנוגע לכל דבר שבעולם, דכיון שיש בעה"ב לעולם, הרי בודאי שאין דבר בעולם שהוא בדרך מקרה ח"ו, אלא כל דבר יש לו כוונה ותכלית כו', ועאכו"כ בנוגע לענינים דשבת ר"ח וחנוכה שקשורים עם התורה (וכן מצוות, שהרי גדול תלמוד שמביא לידי מעשה²), שבה מודגשת בגלוי השייכות להקב"ה, להיותה חכמתו ורצונו של הקב"ה, ואורייתא וקוב"ה כולא חד³, ועד שגם בהיותה למטה נאמר עלי"ה "הלא כה דברי כאש", "מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה"⁴ (גם בהיותם למטה ביותר, במקום שבו שייך ענין דהיפך הטהרה, שלכן יש צורך להבהיר ש"אינן מקבלין טומאה").

ובפרט שבענינים הקשורים עם התורה גופא הרי זה ענין שהוא (לא רק במחשבה ובדיבור, אלא גם) במעשה בפועל באופן גלוי שנראה לעיני בשר אפילו של אינו יהודי, שבעברו בסמיכות לבית-הכנסת יכול לראות בעד החלון שנושאים שלשה ספרי תורה (ואע"פ שאין לו שייכות לענין התורה, ואינו יודע מה כתוב בה (ואדרבה: עכו"ם שלמד תורה הרי זה ענין של היפך החיים⁵), ה"ה יודע שזהו ענין נעלה כו') –

ומזה מובן, שעם היותם ג' ענינים בפני עצמם (כדמוכח מזה שבכמה שנים לא נפגשים כולם ביחד, אלא כל אחד מהם הוא מציאות בפ"ע, מבלי להזקק לזולתו), יש ביניהם קשר ושייכות, נקודה משותפת וצד השוה, שלכן יכולים להפגש כולם ביחד (ולא כמו אש ומים שהם ענינים הפכיים זמ"ז, ובדרך הטבע אינם יכולים להפגש ביחד, ועד"ז לא יכולים להפגש ביחד ענינים שונים שאין קשר ושייכות ביניהם, גם אם אינם הפכיים זמ"ז).

1) ראה כש"ט בהוספות סקע"ט ואילך. (ב) תכ"ב (סד, א). ועוד.
2) ירמ" כג, כט.

3) קידושין מ, ב. וש"נ.
4) זהר הובא בתניא פ"ד, רפכ"ג. וראה
5) ברכות כב, א. רמב"ם הל' ק"ש בסופן.
6) סנהדרין נט, רע"א.
זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו (כא),

ב. ובהקדמה — שגם כאן ישנם ב' התנועות דחיוב ושלייה (כמשנ"ת בארוכה בהתוועדות הקודמת):

בנוגע למאמר רז"ל⁸ "אנכי ולא יהי לך מפי הגבורה שמענום" (מפני שהם כללות התורה כולה⁹), שהם ב' הקוין דחיוב ושלייה [ובהתאם לכך ישנם ב' הקוין הנ"ל בהתחלת וסיום ספר הרמב"ם] — הנה מחד גיסא הרי הם ענינים שונים שיש בזה מה שאין בזה (שלייה), ולאידך גיסא יש ביניהם צד השווה (ועד שיש דעה שהם נחשבים לדיבור אחד¹⁰, ובכל אופן חלוקים הם משאר הדברות), ש"מפי הגבורה שמענום" (חיוב).

וכיון ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא"¹¹, נעשה כן גם בעולם — שמחד גיסא יש בו ריבוי נבראים שלכל אחד מהם יש ענין מיוחד שאין בזולתו, ולאידך גיסא ישנו ענין האחדות ש"א-ל אחד בראם"¹², ובלשון הרמב"ם¹³: "כל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו", ועד לרמז במ"ש¹⁴ "ה' אחד" (ולא "יחיד", ששולל לגמרי מציאות העולם), שבז' הרקיעים וארץ (ח') ובד' רוחות העולם ממשיכים את הא', אלופו של עולם, אחדות הפשוטה¹⁵.

[ולהעיר, שגם ענין ההתחלקות והריבוי כפי שהוא בקדושה אינו ענין של פירוד ח"ו, אלא אדרבה — דוקא באופן כזה נעשה אמיתית ענין האחדות באופן שכל אחד משלים את השני,

ועי"ז נעשה הענין של משפיע ומקבל — שזהו הסדר שקבע הקב"ה בעולמו שכל הענינים צריכים להיות באופן של משפיע ומקבל, כדאיתא במדרש¹⁶: "אמר דוד לפני הקב"ה, רבון העולם, ישב עולם לפני אלקים¹⁷, תיישר עולמך בשוה, העשירים והעניים, א"ל א"כ חסד ואמת מן ינצרוהו¹⁷, אם יהיו כולם עשירים או עניים, מי יוכל לעשות חסד" (וכידוע גם הסיפור אודות דברי אדמו"ר מהר"ש להרב דקרעמענטשוק¹⁸),

ועד שהענין דמשפיע ומקבל ישנו גם בשרש הענינים — מיד כשישנו איזה ענין של מציאות, החל מהענין ש"עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד"¹⁹, שב' הענינים ד"הוא ושמו" (שגם בהיותם באופן

7 שיחת י"ט כסלו ס" (לעיל ע' ...).
 8 מכות כד, רע"א. וש"נ.
 9 תניא רפ"כ.
 10 ראה תורה שלמה יתרו כ, ד (אות תב).
 11 זח"ב קסא, ריש ע"ב.
 12 ע"פ מלאכי ב, יו"ד.
 13 ריש ה' יסוה"ת.
 14 ואתחנן ו, ד.
 15 ראה לקו"ש ח"א ע' 11. וש"נ.
 16 תנחומא משפטים ט. וראה שמו"ר פל"א, ה.
 17 תהלים סא, ח.
 18 ראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע רלז ואילך. וש"נ.
 19 נוסח תפלת שחרית.

בהעלם, שזוהי ההנחה השכלית⁹³ שיודע ומרגיש האדם עצמו, אבל אין ביכלתו להכריח זולתו שיקבלה; ו"עמוד", שהוא בגילוי, שזוהי ההסברה השכלית שביכולת האדם להסבירה לזולתו⁹⁴ — נכלל ב"הדרן" סי"ד ואילך.

והביאור ברמז דשם הוי' בר"ת ד"יסוד היסודות ועמוד החכמות" — שאותיות י"ה (ר"ת "יסוד היסודות") הם "הנסתרות"⁹⁵, בדוגמת יסוד הטמון בקרקע, ואותיות ו"ה (ר"ת "ועמוד החכמות") הם "הנגלות"⁹⁶, בדוגמת העמוד שבגלוי ע"ג הקרקע; והיתרון שבאות י', ר"ת "יסוד", שהיא מגוף התיבה עצמה (ולא כמו אותיות הו"ה, ר"ה "היסודות ועמוד החכמות" שהן אותיות השימוש), לפי שרומזת על מדרגת החכמה, "אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו", שלא שייך בה שינוי — שם סי"ז ואילך.

(וסיים): וכאן רואים איך שכל פרט ופרט הוא מדוייק, ולא סתם "צוגעטשעפעט" כו' — שזהו דבר שלא שייך לומר על גדולי ישראל בכלל, ובפרט בנוגע לרמב"ם שכל פרט ופרט שכותב הוא מדוייק בתכלית הדיוק, והרי ענין זה התחיל ע"י רבינו הזקן, כמרומו גם בשמו: "שני אור", וכפי שאמר עליו הבעש"ט שיאיר את העולם בשני האורות דתורת הנגלה ותורת כמדובר כמ"פ⁹⁷.

יב. ויה"ר שבקרוב ממש יראו את החיבור של נגלה דתורה עם פנימיות התורה כפי שיהי' בתכלית השלימות — לעתיד לבוא, בביאת משיח צדקנו, החסידות⁹⁸,

וכיון ש"בתר רישא גופא אזיל"⁹⁹, הרי זה נמשך ע"י כל ההולכים

שהמקבל אינו כלי לענין החכמה, או שאין זו חכמה אמיתית, כי, חכמה אמיתית מצד עצמה היא באופן שנמשכת ובאה אל הזולת).
 וזהו גם הדיוק "עמוד החכמות" — שענין החכמה הוא (לא כמו "יסוד" שטמון בהעלם, אלא) כמו "עמוד" שבגלוי ע"ג הקרקע.
 95 דחילו ורחימו דבמוחא ולבא, דכל חד לפום שיעורא דילי, לפום מה דמשער בליבוי (תניא בהקדמה וברפמ"ד).
 96 קיום כל התומ"צ בבחי' מעשה, באופן ש"תורה אחת ומשפט אחד לכולנו" (שם רפמ"ד).
 97 ראה גם

שיש לזה "יסוד" בהעלם במחשבתו כו', ומה גם שדוקא אז המעשה בפועל הוא כדבעי, ולא באופן ד"ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו" (תהלים עח, לר"ז).
 93 כמבואר גם בהמשך עת"ר — שזה עתה נדפס מחדש, ודבר בעתו מה טוב — ענין ההנחה בעצם הענין שהוא כך (ע' קיט [קסד], "דער לייג פון שכל" (ע' קצא [רפב]).
 94 החל מהסברת הענין לעצמו, ע"י השקו"ט בינו לבין עצמו, ועד לשלימות ההבנה וההשגה — ע"י הלימוד באופן של דיבוק חברים ופולפול התלמידים (אבות פ"ו מ"ו), ועד ש"מתלמידי יותר מכולן" ת ז, א. וש"נ), והיינו, שכללות ענין ההבנה וההשגה הו"ע השייך ובא בגילוי אל הזולת (ואם אינו נמשך ומגיע אל הזולת, הרי זה סימן

98 ראה הנסמך בלקו"ש ח"ו ע' 37.

99 עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

יא. ויש עוד ענין (שחכיתי שישאלו אודותיו) — בנוגע ללשון "יסוד היסודות ועמוד החכמות", שלכאורה הם ענינים וגדרים שונים והפכיים, כפי שנוגע גם להלכה בפועל:

ענין וגדר ה"יסוד" — מצינו בנוגע לשפיכת הדם שצ"ל על יסוד המזבח דוקא. ועד"ז מצינו בנוגע ליסודות של ביהמ"ק, כפי שמבאר הגאון הרגצ'ובי⁸³ החילוק בין חורבן בית ראשון שנשאר היכר היסודות כו', לחורבן בית שני שהי' באופן ד"ערו ערו עד היסוד בה"⁸⁴. וכמו"כ נוגע הדבר לאיסור לבנות את יריחו, שעז"נ ביהושע⁸⁵ "ארור האיש גו' אשר יקום ובנה את העיר הזאת גו' בבכורו ייסדנה גו'" (בתחלת יסוד שיבנה בה) — הרי נוגע לידע מהו גדר ה"יסוד" שעליו חל האיסור כו'. ועד"ז ישנו ענין וגדר ה"עמוד" — כפי שמצינו בביהמ"ק שני עמודים שנקראו "יכין" ו"בועז"⁸⁶, ועד"ז בנוגע לכללות העולם, כמובן מדברי המשנה⁸⁷ "על שלשה דברים העולם עומד", שעמידת העולם היא על שלשה עמודים. וכן מצינו בדברי רבינו הזקן באגה"ק⁸⁸ הענין ד"תר"ך עמודי אור", "פי' דרך משל כמו שיש עמודים בבית חומה גדול נצבים בארץ וראשם מחובר בתקרה וכו'".

והרי "יסוד" ו"עמוד" — כפי שהוא גם בלשון בני אדם, שנוגע גם להלכה בפועל, בנוגע לנדרים, וכן בנוגע למקח וממכר כו' — הם ענינים הפכיים: "יסוד" — הוא טמון בקרקע, ובלשון הכתוב⁸⁹: "יסודתו בהררי קודש", שהפירוש בזה, שאף שנראה שהיסוד טמון בארץ סתם, הרי האמת היא שהוא "בהררי קודש", ובפרט ע"פ המבואר בספרי מוסר⁹⁰, ש"יסוד" הוא ענין שצריך להיות בהעלם דוקא, ולא בגלוי (מלבד יסוד המזבח, שהוא באופן אחר כו'); ואילו "עמוד" — הוא בגלוי ע"ג הקרקע דוקא. המשך הביאור בדברי הרמב"ם "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון כו"⁹¹ — שהידיעה "שיש שם מצוי ראשון כו'" שפועלת וחודרת בקיום כל תרי"ג מצוות⁹², יש בה "יסוד", שהוא

(83) הובא במפענח צפונות ע' קמא. וראה (90)

גם לקו"ש ח"ו ע' 167 הערה 34. תו"מ חמ"ב (91) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שיש בענין זה אריכות הביאור, אבל עתה ידובר

בקיצור, נקודת הענין בלבד. (84) תהלים קלז, ז.

(85) ו, כו (ובפרש"י). (92) ובהקדמה — שב' ענינים אלו (הידיעה

(86) מלכיס"א ז, כא. דברי הימים-ב ג, יז. שיש שם מצוי ראשון וקיום המצוות בפועל)

(87) אבות פ"א מ"ב. הם בדוגמת "יסוד" שבהעלם ו"עמוד"

(88) סכ"ט (קסט, סע"ב ואילך). שבגלוי, כי, כשרואים בגלוי הנהגת האדם

(89) תהלים פז, א. במעשה בפועל בקיום המצוות, אזי יודעים

ד"בלבד", ה"ה שני ענינים, "הוא ושמור", אלא שגם בחי' "שמור" מיוחד ממש עם בחי' "הוא"²⁰) הם בדקות דקות בבחי' משפיע ומקבל].

וכן הוא בנוגע לג' הענינים שמצטרפים יחד ביום הש"ק זה, שבת ר"ח וחנוכה, שיש בהם ענין של חיוב ושליה: הצד השווה שבהם — חיוב, וישנו הענין המיוחד שבכל אחד מהם שאין בזולתו — שלייה.

ג. והענין בזה:

החילוק בין שבת ר"ח וחנוכה מתחיל מענין הזמן כפשוטו — ששבת הוא פעם אחת בשבוע, ר"ח הוא פעם אחת בחודש, וחנוכה הוא פעם אחת בשנה.

והחילוק ביניהם הוא גם בסדר הזמנים — שענין השבת הי' כבר בהתחלת הבריאה, שלאחרי ששת ימי בראשית הי' ענין השבת, כמ"ש²¹ "ויכולו השמים והארץ וגו'"; הענין דר"ח — עיקרו ושלימותו הי' "משבחר ביעקב ובניו"²²; והענין דחנוכה הי' ריבוי זמן לאח"ז — "בימי מתתיהו .. כשעמדה מלכות יון כו"²³.

ונוסף על החילוק בענין הזמן כפשוטו, בכמות — ישנו גם החילוק

באיכות:

שבת הוא ענין של אור וגילוי — כפי שמצינו במדרש²⁴ ש"ל"ו שעות שימשה אותה האורה, שנים עשר של ערב שבת, וי"ב של לילי שבת, וי"ב של שבת", היינו, שגם לאחרי ש"ויבדל אלקים בין האור ובין החושך"²⁵, ובמשך ששה ימים הי' הסדר ד"ויהי ערב ויהי בוקר", הנה בנוגע ליום השבת לא נאמר "ויהי ערב", כיון שגם בליל שבת הי' אור; ומבואר בחסידות²⁶ שלכן איתא בגמרא²⁷ דג' פעמים היום שנאמר גבי מן: "אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה"²⁸, באן למנין שיש סעודות בשבת, הרי שגם סעודת ליל שבת נקראת "אכלוהו היום".

ר"ח — ענינו מולד הלבנה, לאחרי שבחציו השני של החודש שלפניו הולך ומתמעט אור הלבנה, עד שמתעלם לגמרי (לא כמו אור השמש שאין בו שינויים), שזהו"ע ד"מחר חודש ונפקדת כי יפקד מושבך"²⁹,

(20) ראה המשך תרס"ו ע' קפג [רמד].

(21) בראשית ב, א. (יח, א).

(22) ראה שמור"ר פט"ו, יא. שבת קיז, סע"ב.

(23) נוסח "ועל הנסים" דחנוכה. (28) בשלח טז, כה. וראה

(24) ב"ר פיי"א, ב. וש"נ. (29) שמואל-א כ, יח.

(25) בראשית א, ד.

(26) נעתק בהשמטות בלקו"ת לפ' במדבר

שע"י הענין ד"יפקד" מלשון חסרון, נעשה אח"כ "ונפקדת", מלשון זכרון, והיינו, שע"י ההעלם באים לידי גילוי, וענינו בעבודה, שע"י אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה כו³⁰, שנמשך אור נעלה ביותר, אבל עדיין אין זה באופן של אתהפכא חשוכא לנהורא³¹.

ואילו בחנוכה — ה' תחילה מעמד ומצב של חושך לגמרי (לא רק בלילה, אלא אפילו ביום, להיפך לגמרי משבת שגם בלילה ה' אור), "שעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" (כמבואר בנוסח "ועל הנסים"), לא רק למשך זמן מסויים, אלא להשכיחם כו' ולהעבירם כו' לגמרי, ואעפ"כ, נעשה מעמד ומצב ש"משתקע החמה" מדליקים נרות "על פתח ביתו מבחוץ"³², שע"ז מאירים את החושך, כמ"ש³³ "והוי' יג' חשכי", ועד שמהפכים את החושך באופן שהחושך עצמו מאיר³⁴.

ד. וענין זה מודגש גם בחילוק שבין נרות חנוכה לנרות שבת:

נרות שבת אינם כמו נרות חנוכה שמדליקים "על פתח ביתו מבחוץ", אלא ענינם הוא "שלום בית"³⁵, היינו, שזהו ענין ששייך (לא לחוץ, אלא) לבית דוקא, שמצד עצמו הו"ע של קדושה כו', ובו פועלים ענין של שלום ומנוחה כו'.

ובזה גופא, "נר ביתו ונר חנוכה, נר ביתו עדיף משום שלום ביתו"³⁶:

אי אפשר לומר שזהו לפי ששבת הוא מדאורייתא וחנוכה מדרבנן, שהרי אף שכללות הענין דשבת הוא מדאורייתא, הרי הדלקת נר שבת היא מצוה מדברית סופרים³⁵, כמו נר חנוכה. וא"כ, מאי שנא מקידוש היום, שהוא מדרבנן (אף שכללות ענין השבת הוא מדאורייתא), ש"נר חנוכה וקידוש היום .. נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא"³⁶.

אך הענין בזה — שהטעם הפנימי לכך ש"נר ביתו עדיף" הוא, לפי שכדי שיוכל להצליח לפעול בחוץ, שזהו ענינו של נר חנוכה, צ"ל להיות תחילה בעצמו במעמד ומצב הראוי, שזהו ענין "שלום ביתו" שבנרות שבת, ובכח זה יוכל אח"כ להאיר גם בחוץ.

וע"ד הענין ד"נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין"³⁷, שכדי להצליח

שאז יהי' גם כינור של שמונה נימין⁷⁷ (ברוגמת שמונת ימי חנוכה), בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש ובעגלא דידן.

* * *

י. בהמשך להמוזכר לעיל (ס"ב) אודות דברי הרמב"ם — הנה כאן המקום לסיים עוד כמה פרטים שנשארו בהמדובר⁷⁸ אודות ה"הדרן" על ספר יד החזקה להרמב"ם:

דובר לעיל⁷⁹ אודות הענין ד"נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן"⁸⁰, שאין זה רק בנוגע לתחלת וסוף כללות ספר יד החזקה, אלא גם בנוגע לכל א' מ"ד הספרים שבו, שיש קשר ושייכות בין ההתחלה והסוף של כל ספר פרטי, וכמשנ"ת בנוגע לספר הראשון, ספר המדע, שהתחלתו בענין "לידע שיש שם מצוי ראשון וכו'", וגם סיומו הוא בענין ידיעת ה': "צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות ותבונות המודיעים לו את קונו וכו'". ועד"ז צ"ל בשאר הספרים.

אך יש להוסיף ולהעיר, שהענין ד"נעוץ תחלתן בסופן כו'" בכל ספר פרטי אינו מגיע לעילוי שיש בזה בנוגע להתחלת וסיום כללות הספר.

ויש לבאר זה ע"פ משל בגשמיות — שכדי להאיר במקום רחוק ביותר, יש צורך באבוקה גדולה דוקא, שאורה יכול להגיע עד למקום רחוק ביותר. ודוגמתו בנוגע לאור השכל, שהצורך באור גדול ביותר, שהו"ע ההסברה באופן של ריבוי והרחבה כו', הוא דוקא כשהענין שבהתחלת הספר צריך להגיע ולהתקשר עם סיום כללות הספר, שזהו מקום רחוק ביותר, משא"כ בשביל לקשר התחלת וסיום ספר פרטי, שאינם רחוקים כ"כ זמ"ז, אזי אין צורך בריבוי אור השכל כ"כ.

המשך הענין — (א) בנוגע להשתלשלות העולמות, שעיקר הענין ד"נעוץ תחלתן בסופן כו'" הוא בהתחילה וסוף של כללות העולמות (עצמותו ומהותו ית', ועוה"ז הגשמי והחומרי⁸¹) — נכלל ב"פתיחה" ל"הדרן" הערה 4; (ב) בנוגע לספר שופטים, שגם בתחלתו ישנם ב' הענינים דחיוב ושלילה כמו בסיום הספר⁸² — נכלל ב"הדרן" בהערה 91.

77) ערכין יג, ב. ד"ה אין ערוך תרצ"ד — סה"מ תשי"א ע' 107 (ואילך), מצד גודל ריחוק הערך כו' (מקום רחוק ביותר), ובלשון אדמו"ר האמצעי בביאורי הזהר (בשלח מג, ג [צו, ב ואילך]). שיש האמיתי קשור עם יש הנברא כו'. 79) שיחת י"ט כסלו ס"ה (לעיל ע' ...). 80) ספר יצירה פ"א מ"ז. 81) ולכן, אמיתת הענין ד"אין ערוך לך" (82) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שמישהו הוא דוקא "בעולם הזה" (ראה התחלת וסיום עורר על זה, ונכון הדבר.

30) ראה זח"ב קכח, ב. תניא פכ"ז. 31) ראה זח"א ד, א. תניא פ"י. 32) שבת כא, ב. 33) שמואל"ב כב, כט. וראה תו"א בסופן. פרשתנו מ, ב ואילך. ובכ"מ. 34) ראה שערי אורה מג, ב ואילך. 35) ראה שו"ע אדה"ז אור"ח רסרט"ג. וש"נ. 36) שבת כג, ב. וראה רמב"ם ה' חנוכה 37) שם כב, א.

והענין בזה:

ענינו של חנוכה להאיר את החוץ הוא שינוי סדר העולם. וכדי לפעול שינוי סדר העולם, שאף שנברא ע"י הקב"ה באופן מסויים, יפעלו בו שינוי כו', ועד למעמד ומצב ש"אין עוד מלבדו" — יש צורך בנתינת כח מיוחדת, שזהו התוקף של נשיאי ישראל, שנשיא הוא כמו מלך, ו"אמר מלכא — עקר טורא"⁶⁸.

וזהו הנתינת כח מהקריאה בתורה דחנוכה [ובאמירת ברכה בשם ומלכות, כמבואר באגה"ת⁶⁹ שבוה מודגש שזהו ענין ודאי "בלי שום ספק וס"ס בעולם"] בענין קרבנות הנשיאים לחנוכה המשכן — שכללות ענין המשכן הוא שמדברים גשמיים כמו כסף וזהב כו' עושים דירה לו ית'.

ט. אך עדיין יכול יהודי לטעון: מהי שייכותו לענין הנשיאים? — בשלמא בנוגע לקריאה בפרשת השבוע, ידוע גם פתגם רבינו הזקן⁷⁰ שצריכים לחיות עם הזמן, שזוהי הפרשה בתורה שקורין בזמן זה; ועד"ז בנוגע לקריאה דר"ח, הרי זה ענין ששייך גם אליו, שלכן ניתוסף אצלו תפלת מוסף כו'; אבל מה שייך אליו ענין הנשיאים!?

ועל זה אומרים לו, שכל אחד מישראל הוא נשיא! כאשר יהודי מתמסר להקב"ה והולך בשליחותו, ש"שלוחו של אדם (העליון) כמותו"⁷¹ — אזי יכול להיות נשיא של שבט ראובן, נשיא של שבט שמעון וכו', ואז יש לו הכח והתוקף של מלך, שלא להתפעל משום דבר, ולפעול שינוי בעולם — להאיר את החוץ, ועד שפועל הענין ד"כליא רגלא דתרמודאי"⁷², שאפילו אצל "תרמודאי" אותיות מורדת⁷², נעשה ענין של כליון — "כליא" מלשון תשוקה וכליון⁷³, שזהו תוכן הענין דאתהפכא חשוכא לנהורא, כמבואר בתניא⁷⁴ בענין "זדונות נעשו לו כזכיות"⁷⁵ — "הואיל ועי"ז בא לאהבה רבה זו".

ועי"ז זוכים לענין שעליו רומזים נרות חנוכה — ש"הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו"⁷⁶, כפי שיהי' לעתיד לבוא, בביהמ"ק השלישי,

(68) ראה ב"ב ג, ב. חע"ה ריש ע' 39. וש"נ.
(69) פי"א.
(70) ראה סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק ב"היום יום" ב חשון).
(71) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ. וראה לקו"ת ויקרא א, ג.
(72) עמה"מ שער קרית ארבע רפקי"א (קח, א). קה"י ערך תרמוד. וראה גם תו"מ

בעבודת נר חנוכה משמאל, צריך להקדים תחילה הענין דמזוזה מימין³⁸; והרי ימין ושמאל הם בדוגמת בית וחוץ.

ה. ונוסף על החילוקים הנ"ל שבין ג' הענינים דשבת ר"ח וחנוכה, יש גם צד השוה ביניהם — שכולם קשורים עם בחי' המלכות: שבת — יום השביעי, שקשור עם הספירה השביעית שהיא ספירת המלכות. ר"ח — ענינו מולד הלבנה, שהו"ע המלכות. וחנוכה — כמבואר בכ"מ³⁹ שכל היחודים דחנוכה קשורים עם ספירת המלכות, בחי' בת ציון, שעז"נ בהפטרה דשבת חנוכה: "רני ושמחי בת ציון"⁴⁰.

אלא שבפרטיות יותר הנה בספירת המלכות גופא ישנם חילוקי דרגות: שבת⁴¹ — הו"ע עליית העולמות, היינו, שספירת המלכות היא באופן של עלי' כו', וכידוע מ"ש הצ"צ בסהמ"צ⁴² ששמע מפיו הק' של רבינו הזקן שהאכילה דשבת אינה ענין של בירורים כו' (שלכן, "פרש שבתכם לא קאמר"⁴³), כי אם העלאת הטוב למעלה מעלה כו'.

ראש חודש⁴⁴ — אין בו הקדושה דשבת שאסור במלאכה כו', שהרי ר"ח מותר במלאכה, אבל אעפ"כ אינו נקרא "יום המעשה" בכתוב: "שער החצר הפנימית גו' יהי' סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח"⁴⁴, והיינו, שגם המעשה שבו הוא באופן שלמעלה מענין המעשה כו', שזהו תוכן הענין ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁴⁵ ועד "בכל דרכיך דעהו"⁴⁶.

ומבואר בזה⁴⁷, שבר"ח מקבלת המלכות מבחי' החכמה ללא ממוצעים כו', ובלשון הכתוב⁴⁸: "הוי' בחכמה יסד ארץ", שפשטות הכתוב הוא שמבחי' החכמה עצמה נמשך לארץ (מלכות), ללא ממוצעים, וענין זה עיקרו בר"ח, שלכן, אינו יום המעשה (כנ"ל), כיון שהמעשה מקבל באופן ישיר מבחי' החכמה⁴⁹.

(38) ראה שיחת מוצאי זאת חנוכה ס" (לקמן ע' ...), ובהנסמן שם.
(39) ראה פע"ח שער חנוכה פ"ד — הובא בתו"א פרשתנו לו, ד.
(40) זכרי' ב, יד. וראה תו"א פרשתנו לו, א ואילך. ובכ"מ.
(41) ראה גם תו"מ חל"ו ע' 69 ואילך.
(42) מצות לא תבערו אש בסופה (דרמ"צ צ, א-ב).
(43) זח"ב פח, ב.
(44) יחזקאל מו, א. וראה לקו"ת ברכה צו, סע"ב.
(45) אבות פ"ב מי"ב.
(46) משלי ג, ו.
(47) ראה אוה"ת בראשית כב, סע"א ואילך.
(48) ברכה ע' א'תתק ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות קידוה"ח (דרמ"צ סט, א ואילך).
(48) משלי ג, יט.
(49) ע"ד המבואר בשיחה הידועה בתורת שלום (ע' 120 ואילך) אודות הקשר והשייכות של הגוף הגשמי עם כח העצמות, ללא ממוצעים כו'.

ולמעלה מזה הו"ע דחנוכה — שענינו להאיר את החוץ, היינו, שלא זו בלבד שע"י העבודה באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו" ה"ה מסיר את ההעלם וההסתר כו', ומגלה את הניצוץ האלקי, אלא יתירה מזה, שמהפך את עניני העולם לקדושה, כך, שאין חילוק בין "דרכיך" ל"דעהו", כיון ש"אין עוד מלבדו"⁵⁰.

וענין זה קשור עם המדובר לעיל⁵¹ אודות דברי הרמב"ם בהתחלת ספרו (שבו נרמזו עניני קבלה כו') "לידע שיש שם מצוי ראשון וכו' וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו", ומסיים בענין ד"אין עוד מלבדו, כלומר אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו"⁵².

ו. וביאור הענין בעבודת כל אחד מישראל:

ענין השבת בעבודת האדם — הו"ע לימוד התורה, כדאיתא בזהר⁵³ (ומרומז גם בגמרא⁵⁴) שת"ח איקרי שבת.

ומובן, שהכוונה בזה היא לא רק לאלו שתורתם אומנתם, אלא לכל אחד מישראל שהנהגתו היא באופן ש"החכם ניכר כו' במעשיו במאכלו ובמשקו וכו'⁵⁵. וכמובן ממ"ש⁵⁶ "וכל בניך לימודי ה'", שקאי על כל אחד מישראל. ואף שאמרו חז"ל⁵⁷ "אל תקרי בניך אלא בוניך", דקאי על תלמידי חכמים שעוסקין בבנינו של עולם⁵⁸ — הרי ידוע הכלל שהלימוד ד"אל תקרי" אינו שולל את הפירוש הפשוט, אלא מוסיף עליו כו'⁵⁹.

וכדמוכח מזה שכל אחד מישראל חייב בלימוד התורה, ובודאי ניתן לו הכח על זה כו', ואין הדבר תלוי אלא ברצונו ובבחירתו (אם ישאר בהעלם בכח או יבוא בגילוי), והרי לא ברשיעי עסקינן⁶⁰ ולא בשופטני עסקינן⁶¹. וכמודגש במתן-תורה, שהענין ד"אנכי" — שכולל את כל עשה"ד, שכוללים את כל התורה כולה⁶² — נאמר לכל אחד מישראל בלשון יחיד: "אנכי הוי' אלקיך"⁶³, ועד כדי כך, שאילו הי' חסר

(50) ואתחנן ד, לה.

(51) שיחת י"ט כסלו ס"ל (לעיל ע' ... ואילך).

(52) אולי הכוונה ששייך לג' הענינים דשבת (למעלה מהעולם — "הוא אינו מצוי"), ר"ח (שלימות העולם באופן ד"לשם שמים" ו"דעהו" — שנגרש בכל הנמצאים שבעולם ש"לא נמצאו אלא מאמתת המצאו"), וחנוכה ("אין עוד מלבדו"). — המו"ל.

(53) ח"ג כט, א.

(54) ראה ברכות מז, סע"ב. שבת קיט, א.

(55) רמב"ם הל' דעות רפ"ה.

(56) ישע"י נד, יג.

(57) ברכות בסופה. וש"נ.

(58) ראה שבת קיד, א.

(59) ראה לקו"ש חכ"א ע' 24. וש"נ.

(60) ראה יומא ו, א. וש"נ.

(61) ראה ב"ק פה, א. ב"מ מ, א. ב"ב ז, א. ועוד.

(62) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 382. וש"נ. וראה גם תו"מ חע"ב ס"ע 299. וש"נ.

(63) יתרו כ, ב. וראה יל"ש עה"פ (רמז

רפו). ועוד.

אפילו אחד ממששים ריבוא בני, לא היתה ניתנת התורה ח"ו אפילו למשה רבינו⁶⁴, כך, שכל המציאות של תלמידי חכמים שבכל הדורות קשורה ותלויה בהשתתפותו של כל אחד מישראל בקבלת התורה.

ומזה מובן שאצל כל אחד מישראל צריך ויכול להיות אופן העבודה דת"ח איקרי שבת, שזהו"ע שלמעלה מהעולם כו'.

ונוסף לזה, יש אצל כל אחד מישראל אופן העבודה דר"ח — שיוצא לעסוק בעניני העולם (אם בעניני הרשות — בדברים המוכרחים, או בגלל שייכותו לקו העבודה דזבולון כו'), אבל באופן שמעלה את ענין המעשה לדרגת שלמעלה ממעשה כו'.

וגם אופן העבודה דחנוכה — שפועל להאיר את החוץ, ועד שמהפך את חושך העולם באופן שהעולם עצמו יתהפך לקדושה.

ז. והנה, כל א' מג' ענינים הנ"ל הוא סדר עבודה בפני עצמו, אלא שהם זקוקים זל"ז, וכמו בנוגע לחנוכה, שלאחרי כל העילויים שבו, ה"ה זקוק גם לשבת ור"ח, שתחילה ישנו ענין השבת והענין דר"ח, ולאח"ז בא הענין דחנוכה; אך ישנו גם אופן עבודה שכל ענינים אלו באים ביחד, שזוהי ההוראה שלמדים מפגישת ג' הענינים דשבת ור"ח וחנוכה ביחד. והענין בזה — שכאשר יהודי טוען שביכלתו לעבוד עבודתו בא' מאופנים הנ"ל, אבל לא בכולם יחד, ומוסיף לטעון, שהעוסק במצוה פטור מן המצוה וכו'⁶⁵, הנה על זה אומרים לו, שיש הוראה מקביעות שנה זו שג' הענינים דשבת ור"ח וחנוכה באים ביחד, שצ"ל גם העבודה בכל ג' ענינים הנ"ל ביחד, ובודאי יש נתינת כח על זה כו'.

ח. ועוד ענין בזה — בנוגע לקריאה בתורה הקשורה עם ג' הענינים הנ"ל:

בנוגע לשבת — הקריאה בתורה היא בפרשת השבוע, שבכל שבת קורין פרשת אחת מג"ן פרשיות התורה.

בנוגע לר"ח — קורין בתורה בקרבנו של ר"ח: "ובראשי חדשיכם תקריבו וגו'⁶⁶", וכשר"ח חל בשבת מתחילים מ"וביום השבת"⁶⁷.

ובנוגע לחנוכה רואים דבר פלא — שהקריאה בתורה היא בענין קרבנות הנשיאים לחנוכת המשכן.

(64) ראה מכילתא יתרו יט, יא. יל"ש שם

(66) פינחס כה, יא.

(67) שם, ט.

רמז רפ. ב"ר פ"ע, ט. דב"ר פ"ז, ח.

(65) סוכה כה, סע"א. וש"נ.